

SLIKAR VICKO POIRET

CVITO FISKOVIĆ

Slikar Vicko Poiret bio je jedan od rijetkih akademskih slikara, koji se spominje među diletantima prve polovice 19. stoljeća u Dalmaciji. Porijeklom Francuz, rođen je oko 1813. godine u Trstu.¹⁾ Dio svog života proveo je u Zadru, odakle je obilazio Dalmaciju, da slika njene gradove, ličnosti i seljake u narodnoj nošnji, da popravi poneku sliku ili naslika crkvenu kompoziciju.

Njegovo slikarstvo nosi oznake ondašnjih skučenih prilika u osiromašenoj Dalmaciji. Miniijaturno je i beskrvno, pa je zanimljivije kao ilustracija svoga vremena nego kao umjetnički izraz. Ali, budući da se počinje spominjati u priložima za povijest umjetnosti na našem primorju, treba i o njemu sakupiti nekoliko novih podataka, da mu pojava ne bude krivo shvaćena ili preuveličana.²⁾

Da se probije posvetio je svoj album dalmatinskom guverneru i nastojao se povezati s intelektualcima i višim činovnicima da ih portretira, ali osobitog uspjeha nije mogao postići u pokrajini izmučenoj kroz stoljeća mletačkim iskorištavanjem, Napoleonskim ratovima i austrijskim nehajem.

Završio je slikarsku akademiju u Mlecima, gdje je slikarstvo u to vrijeme bilo nazadovalo. Profesori su mu bili portretista Odo-

¹⁾ Archivio storico per la Dalmazia I sv. 4, str. 4, 7. Rim 1926.

²⁾ A. Petričić, Zadarski slikari u XIX. stoljeću. Radovi Instituta JAZU br. 4—5, str. 236. Zagreb 1959.; K. Prijatelj, Splitski slikari XIX. stoljeća, str. 18. Split 1959. Popisu Bratanićevih radova, koji je tu objavljen, treba dodati bezbojni, ali dobro crtani portret svećenika Antuna Štambuka u tamnom odijelu, ulje 58 x 81 cm s istrošenim natpisom: Antonio Stambuk... Selza Brazza fù parroco là, indi parroco maestro direttore comunale in Verbosca finalmente fatto parroco di... F. Brattanich f. 1842. Rad je zanimljiv, jer potječe iz mlađih godina slikareva života. U Državnom arhivu u Dubrovniku čuva se Bratanićev crtež Splita. Među zanimljivijim pojedinostima te panorame je brodogradilište, klasicistički trijem sa stupovima, koji viri na sjevernom pročelju zgrade zdravstvenog ureda sred obale i gat sa reljefom mletačkog lava pred lazaretom. Na crtežu je potpis F. Bratanich dis(egno) d(al) v(ero). Drugi natpis »Abbozzo di Spalato di P. F. Martecchini«, ne znači, da je to Martecchinijeva kopija, kako se dosada držalo, već da je Martecchini bio njegov vlasnik, budući da taj crtež ima vlastoručni Bratanićev potpis.

rico Politi³⁾ i Teodoro Matteini,⁴⁾ koji je slikao crkvene kompozicije, portrete i minijature. Matteinu se pripisuje i jedna oltarna pala u trogirskoj katedrali.⁵⁾ Umro je 1831. godine, što znači, da je prije toga Poiret već bio u akademiji. Poiretov učitelj je, dakle, već imao veza s Dalmacijom, gdje je zatim stigao prvih dana 1833. godine, a možda i nešto ranije i njegov učenik.

Zadarski tiskari, braća Petar i Napoleon Battara štampali su 1840. godine Poiretove crteže i akvarele u lijepo opremljenom albumu »Album pittoresco della Dalmazia« koji je imao biti u cjelini štampan, postepeno svakog mjeseca, u dvadeset i četiri sveščića, da se konačno uveže u dva sveska.⁶⁾ Litografije, prema Poiretovim crtežima, izrađivao je litograf Linassi u Trstu, a popratni tekst je pisao dalmatinski književnik i slikarov prijatelj Marko Casotti. Cilj ovog izdanja je bio, da se bolje upozna Dalmacija, njeni spomenici, običaji i narodna nošnja. Poiret je svoj album posvetio dalmatinskom vojnom i civilnom guverneru artiljerijskom generalu Vjenceslavu Vetter von Lilienbergu, kojega je, kako je Poiret u posveti istaknuo, »Uzvišeni monarh izabrao, da tumači osjećaje njegove milosti i pravednosti i da ublaži sudbinu Dalmacije«. Ali ni cvjetno ime biedermajerskog generala, ni ukrašeni i racvjetali naslov ovog albuma, nisu pomogli uspjehu pothvata, u kojemu se krila zarada Battara i Poireta. Nečisti i smeteni dalmatinski gradići, ni zapušteni seljaci nisu pobudili osobito zanimanje kulturnog svijeta ni evropskih romantičara kao Fortisovi i Lovrićevi Zagorci, jer bijahu predstavljeni u blijedim Poiretovim crtežima, za koje je Trogiranin Casotti zakačio svoj tekst, isprepleten onda uobičajenim dodvaranjem novoj austrijskoj vlasti, ponekim povijesnim podatkom i romantičarskim opisom spomenika ili seljaka prikazanih na pojedinoj tabli. Mapa nije uspjela, a njeno izdavanje nije u cjelini ni dovršeno.

Poiretovi crteži, sladunjavo realistički, prikazuju vedute, trgove i gradske spomenike s ilustrativnim genre prizorima na ulici, narativno i bezizražajno. Likovi njegovih prolaznika na trgovima i u sinjskoj alci podsjećaju na provincijske glumce, koje on okuplja u anegdoticne prizore, kao što se to običavalo u onodobnom slikarstvu. Olovka mu nigdje nema jačeg poteza, iako ponekad uspijeva izraziti patinu starog tmastog zida ili tkaninu nošnje. Glave figura

³⁾ Gazzetta di Zara, 12 mart 1844.

⁴⁾ Ibid. 31. V. 1844.; A. M. Bessone-Aurelj, Dizionario dei pittori italiani. Città di Castello 1915.; L. Benédite, G. Fogolari, G. Pischel-Fraschini, La pittura dell'Ottocento I, str. 115. Milano 1942.

⁵⁾ C. Fisković, Opis trogirске katedrale iz XVIII. stoljeća, str. 57. bilješka 17. Split 1940.

⁶⁾ Po jedan primjerak se čuva u knjižnici Arheološkog i Etnografskog muzeja u Splitu, te u Naučnoj knjižnici u Zadru. Fotografija naslovnog lista je objelodanjena u Archivio storico per la Dalmazia I, sv. 5. str. 4. Rim 1926. Dva lista ovog albuma (izgled Zadra i Splita) su u Martecchinijevoj ostavštini Državnog Arhiva u Dubrovniku.

su nerazmjerno velike prema tijelu, a pokreti marionetski ukočeni. Ti crteži mogu samo poslužiti kao kulturno-historijska dokumentacija i etnografska građa, ali nemaju umjetničke vrijednosti. Da ih je ipak uspio djelomično izdati, zainteresirati za njih ne samo izdavače braću Battare, nego i književnike Tommasea i Casottija svjedoči to, što je među Dalmatincima i tada bilo pojedinačnih nastojanja da se njihova pokrajina prikaže i u 19. stoljeću. Poiret je smatrao potrebnim da zamoli i samog Nikolu Tommasea, da mu prikazom najavi album. U pismu koje je Tommaseo još krajem 1839. godine uputio slikaru Franu Salghetti Drioliju iz Mletaka u Trst, vidi se, da je on doista bio napisao taj prikaz za tršćanski književni list »Favilla«, istaknuvši Poiretovo i Casottijevo nastojanje, da se popularizira Dalmacija, više negoli umjetnička vrijednost izdanja. Cenzura međutim nije dopustila, da taj članak izađe, niti anonimno,⁷⁾ vjerojatno zbog toga što je Tommaseo već bio poznat kao antiaustrijanac.

U siječnju 1840. prikazao je Poiretov album i profesor Ivan Franceschi u službenom listu »Gazzetta di Zara«, istaknuvši da je slikar, prikazujući realno Dalmaciju, doprinio njenom upoznavanju. Čini se, dakle, da ni Tommaseo ni Franceschi nisu gledali umjetničku, već samo propagandnu vrijednost ovog albuma. Franceschi je točno zamjerio slikaru, da su kolorirane table sinjske alke »nehajno bojadisane i stoga nisu efektne.«⁸⁾ I doista, modre i crvene mrlje na prizoru alke nespretno prekrivaju meki crtež i kvare mu tonsku usklađenost, a blijedo bojadisane pozadine je u neskladu s jarkim bojama nošnje prednjih likova. Album je najavio i J. Valentini u svom »Specimen bibliograficum de Dalmatia et Agro Labea« u Mlecima 1842. godine, spomenuvši dvadeset i četiri sveska svaki sa četiri litografije i to dva krajolika i dvije narodne nošnje ili običaje uz cijenu od jednog fiorina po svesku, koja će se povisiti na dvadeset krajcera, ako budu slike u boji.

Izdavanje albuma bio je zapravo nastavak populariziranja dalmatinskih spomenika i folklora, započetog uporedo sa sve većim uvažavanjem narodne poezije već tokom druge polovice 18. stoljeća. Bakroreze, crteže i akvarele dalmatinskih nošnja objavili su Fortis, Appendini, Lovrić i F. Schoberl, a i prije njih još u 17. stoljeću G. Wheler, R. Adam, L. Cassas i J. Lavallée su folklorom oživljavali svoje vedute i spomeničke ambijente. Taj posao su nastavili minijaturnim slikanjem folklora, veduta i spomenika, ne unapređujući slikarsku vrsnoću P. Zečević, F. Bratanić i nespretni A. Barač u Splitu, Korner u Boki Kotorskoj, Stökl u Šibeniku, Josip Zmajčić u Korčuli, Poiret u Zadru i konačno Petar Frano Mar-

---

⁷⁾ N. d. D., Lettere inedite di Nicolo Tommaseo dirette al pittore zaratino Francesco Salghetti-Drioli. Archivio storico per la Dalmazia I, sv. 4, str. 5, 7. Rim 1926.

⁸⁾ Gazzetta di Zara, siječanj 1840.

tecchini u Dubrovniku, pa i neki strani putnici, koji su putovali po Dalmaciji. Njihov posao nije bio povezan, a i oni nisu bili osobito aktivni. Stoga su i braća Battare jedva uspjeli neke od njih okupiti pri slikanju etnografske građe za knjigu poznatog splitskog arheologa i pisca Franja Carrare »La Dalmazia descritta«, koja se upravo zbog nedostatka te građe teško i dugo štampala, i, uprkos svih pišćevih poznanstava, veza i ugleda, nikad nije dovršila, jednako kao ni Poiretov album ili još lošiji album sa samo četiri litografirana crteža slikara Bratanića i neizdanim tekstom Carrare, tiskan 1847. godine u Padovi. Svi ti započeti, sitni i nesređeni radovi, svi ti neokupljeni arci, jasno ilustriraju bijedu prvih godina 19. stoljeća.

Kao ilustrator i slikar narodne nošnje stupio je Poiret preko braće Battara u vezu s Carrarom, koji je kod njih započeo 1846. godine u arcima štampati svoju »La Dalmazia descritta« s četrdeset osam koloriranih tabla dalmatinske narodne nošnje, od kojih je objavljena samo polovica. U dopisivanju između pisca i izdavača, koje se razvilo prigodom tiskanja te knjige, često se spominje Poiret. Ta pisma pisana talijanskim jezikom nisu još izdana, a čuvaju se u Carrarinoj ostavštini u splitskom Arheološkom muzeju. U njima se krije nekoliko podataka o radu tih poduzetnih tiskara, koje je Preradović isticao u pismu Kukuljeviću, i o poteškoćama, koje su imali s cenzurom i neaktivnim suradnicima pri izdavanju književno-prosvjetnog lista »Zore Dalmatinske«, pa i u pripremanju Tommaseovih »Iskrica«. U želji da unaprijede svoj list, oni su preko Carrare tražili jezične savjete, prevodioce i suradnike, koji bi im pisali članke na hrvatskom, pa i jaču vezu sa Zagrebom i inostranstvom. U pismu od 11. listopada 1845. godine pišu mu, nek nanovo zamoli Vuka Karadžića, kad ga sretne u Beču, da konačno napiše za »Zoru« članak.⁹⁾ Carrara je zabilježio u svoj dnevnik, da se za vrijeme svojih kratkih boravaka u Beču 1845.—1848. godine sretao s Vukom Karadžićem, Ljudevitom Gajem, Franjom Miklošićem, Janom Kollarom, Vickom Andrijićem i ostalim istaknutim ličnostima, a zatim doživio burne događaje u rujnu, listopadu i studenome 1848. godine s narodnim zastupnicima Plenkovićem, Ivičevićem, Pavišićem, Vukovićem, Radmilijem i Paitonijem. Te događaje je opširno zabilježio, i jednom bi taj dnevnik trebalo objaviti u cjelini. U studenome 1847. godine zabilježio je, da je bio pozvan na zabavu »»Slavenske besede« na Šperlu, gdje se pjevalo, sviralo i recitalo na slavenskim jezicima. Bio je tu knez Miloš, Vuk i Gaj, te ostali značajniji Slaveni Beča.¹⁰⁾ Međutim Battarina nastojanja da Carrarinim posredstvom ojačaju »Zoru Dalmatinsku nisu uspjela; Vuk nije postao suradnik »Zore«.

⁹⁾ Ulomke tog dopisivanja ću uskoro posebno objaviti.

¹⁰⁾ Note di viaggio 1845.—1848. Rukopis u zbirci arhivalija Arheološkog muzeja u Splitu.

Tokom 1844. godine Battare su slali iz Zadra Carrari Poiretove crteže narodnih nošnja, za koje je on tražio po četiri austrijska fiorina. On je te godine naslikao ciklus tih nošnji i uputio ih ruskom generalu Šibenčaninu Ivanu Stjepanu Simoviću, koji je posjetio 1843. g. Dalmaciju, pratio događaje u domovini i bio pretplatnik »Zore Dalmatinske«. Simović je naručio kod Poireta dvadeset i četiri akvarela, po kojima je L. F. pohvalno pisao prvih dana 1844. g. u »Gazzetti di Zara«. Istaknuto je, da je vjerno, sve do pojedinosti, naslikano prema prirodi, da im je kolorit lijep i da su fizionomije likova izrazite.¹¹⁾ Ta narudžba je potakla Zadrana E. Luxarda, konzula sardinskog kralja Karla Roberta, da naruči kod Poireta također dvadeset i tri akvarela muške i ženske dalmatinske narodne nošnje, zagore, primorja i otoka. Album tih akvarela sačuvao se u biblioteci u Torinu¹²⁾ i trebalo bi ga jednom objelodaniti. Šibenski odvjetnik Antun Fontana, koji je imao dodira s ondašnjim umjetnicima, i koji je dao sagraditi oktogonalnu kapelu u Zablacu kraj Šibenika po nacrtu šibenskog arhitekta Pavla Bionija i u nju dao postaviti sliku Franja Salghettija,¹³⁾ obavijestio

11) Zara 19. gennaio 1844.

Stimatissimo signore... dopo molte inutili ricerche fattesi a Poiret dal quale però non abbiamo mai potuto vedere nulla de suoi figurini abbiamo finalmente avuto l'elenco qui unito di quelli, che egli dice di poter fornire, affermando di avere spedito quelli annunciati nella Gazzetta di Zara al conte Simonich in Russia... Si rimette per posta oggi... 1. elenco figurini di Poiret...

Fratelli Battara

Vidi o tome podlistak Gazzetta di Zara, 5. I. 1844.

Pregiatissimo signore,

... a) in concreto se ella vole o nò attenersi alla divisione de' figurini di Poiret, e diversamente a quale, favorindosene il preciso dettaglio...

Zara, 29. ottobre 1844.

Fratelli Battara

Pregiatissimo signore,

... A proposito dei disegni pare non siamo ancora bene intesi: pensa ella che una tavola debba o nò comprendere una coppia? Se fosse diversamente sembra che non avremmo un complesso che soddisfi; e tale osservazione le facciamo veduti alcuni figurini di Poiret il quale ritiene una sola figura per ciascuno.

Ella brama che da noi si faccia lavorare da Poiret il costume di Pago e Sabioncello. Dobbiamo osservarle però che egli pretende per una sola figura fiorini quattro almeno, e che ove volessimo anche fare la spesa avremmo poi nei quattro primi figurini un'effetto corrispondente: dacchè il lavoro di Poiret convien dirlo è bello ma per il nostro caso troppo fino assolutamente e in ogni modo troppo distante dalle due tavole da lei ordinate. Ad ogni caso su queste osservazioni ella decida o pensi al ripiego e se vorrà noi daremo anche tosto la commissione a Poiret...

Zara 20. novembre 1844.

Fratelli Battara

¹²⁾ U. Valente, Costumi Dalmati, La Rivista Dalmatica XVII, sv. IV, str. 60. Zadar 1936.

¹³⁾ K. Stošić, Galerija uglednih Šibenčana, str. 29. Šibenik 1936.; A. Petričić, o. c. str. 221, 224.

je u ožujku 1845. god. točno Carraru, da je Poiret naslikao sve dalmatinske narodne nošnje.¹⁴⁾ Kad je za Carraru naslikao pašku nošnju, Battara su mu je poslali, upozoravajući ga da nije naslikana do utančine, jer je teško svladati Poiretovu svojeglavost, iako je to jedna od njegovih boljih sličica, budući da ga je pri tome upućivao neki Pažanin.¹⁵⁾ Poiretove slike narodnih nošnja, čini se da nisu bile uvijek vjerne, jer se i pored uputa, kojih se pridržavao i u njima i u crkvenim kompozicijama, želio ipak izraziti samostalno.

Svi ti crteži i akvareli Poireta i ostalih slikara za Carrarinu knjigu bili su popraćeni primjedbama autora i izdavača, koji su tražili da nošnja bude vjerno prikazana, a zatim su ih popravljali litografi. Slikar Roberto Focosi ih je preradio i dao im umjetnički izgled i živost.

Očito je, da Carrara i Battara nisu htjeli ilustrirati knjigu crtežima Poireta i ostalih slikara i diletanata, koji su tada slikali u Dalmaciji, već su se njihovim radovima služili kao građom. Stoga je Napoleon Battara posjetio u kolovožu 1845. godine slikara Roberta Focosija u Milanu i ponudio mu da obradi tu građu umjetnički, tražeći najprije da naslika Kaštelanku. Battara je radi toga išao i u Torin.¹⁶⁾ Iako su izdavači to držali u tajnosti, Poireta je vje-

---

¹⁴⁾ Distintissimo signor professore... Mio sentimento pero sarebbe quello che si rivolgesse a Zara dal Poiret il quale mi si dice possessore di tutti i costumi della Dalmazia...

Sibenico 7/3. 1845.

Suo servitore

A. Fontana

¹⁵⁾ Pregiatissimo signore, Riscontriamo prontamente la ben venuta di Lei lettera del 11 corrente a termini della quale attenderemo i figurini e troveremo il mezzo di procurarci quello di Pago da Poiret come quinto esemplare...

Zara 18. febbraio 1845.

Fratelli Battara

Pregiatissimo signore

Zara, 19. luglio 1845.

... A mezzo Hutner le rimettiamo col vapore due coppie di figurini, Pago e Morlacchi perchè li veda e vi aponga i numeri a lapis e la iscrizione... Pago sebbene non offre il tutto perchè sempre vi scorge il capriccioso artista Poiret pure è uno de migliori suoi figurini essendo stato guidato da persona nostra amica di Pago che li commetteva assistenza intelligente e paziente. In ogni caso adunque la si prega di fare su queste due coppie le ulteriori osservazioni che valgano pel litografo e coloritore ritornandocele senza fallo con il piroscavo...

Fratelli Battara

¹⁶⁾ Zara 21. VIII. 1845... Mi scrive questi (fratello) di Milano d'aver dato commissione al famoso disegnatore Focosi di eseguire una tavola per campione e mi assicura che a vista l'avremo sara questa la contadina delle Castella...

D. S. Sono da chiudere la presente e ricevo lettere da Torino di Napoleone in data 11 e 13 corrente... mi manda da Torino un saggio della scogliana di Zara e mi incombe di farlo a lei solo conoscere, per cui qui glielo achiudo, a me sembra sufficiente — cosa dice lei...

¹⁷⁾ Stimatissimo signore

Zara 8. settembre 1845.

... Gradiremo anche qualche notizia di Poiret e di codesti litografi...

Fratelli Battara

Stimatissimo signore

Zara 12. settembre 1845.

rojatno taj postupak vrijeđao, pa je možda i to jedan od uzroka da je otputovao prvih dana rujna 1845. godine u Beč, krijući uzrok svog puta. Battare su strepili, da on tamo namjerava naći nakladnika za svoje crteže dalmatinskih narodnih nošnja. Preklinjali su stoga Carraru, koji je tada boravio u prijestolnici, da ispita svakako cilj njegova puta, jer bi to objavljivanje njegovih crteža škodilo Carrarinoj knjizi, koja donosi tu građu.¹⁷⁾ Stoga su mu preporučivali da oglašuje i ističe, da je u njegovoj knjizi prikazana jedna slavenska zemlja i njen folklor, moleći ga da oglasi svoju knjigu u leipziškom listu, koji je uređivao profesor Jordan, s kim su tražili zamjenu i za »Zoru Dalmatinsku«.¹⁸⁾

Carrara je u Beču sretao Poireta, koji ga je prvi obavijestio, da su bečke novine objavile njegovo odlikovanje velikom zlatnom medaljom. Zabilježivši to u svoj dnevnik, Carrara je nadodao: »Evo jednog od Battarinih protivnika«.¹⁹⁾ Reklo bi se, dakle, da je između Battare i Poireta bilo izbilo neko nesuglasje, zbog čega su se oni obradovali čim su u listopadu doznali, da nema izgleda

---

... Siamo pure curiosi di sentire lo scopo della missione Poiret, tanto più che taluno ieri disse essere egli partito per Vienna anche per certi quadri o rami!...

Fratelli Battara

Pregiatissimo signor professore

Zara 22. settembre 1845.

... Poi veniamo a Poiret. Ella dice non ne so nulla. E ciò dopo le cose parlate col fratello. Pure esso è a Vienna in argomento figurini ove si trattiene ancora forse un mese e taluno assicura che già le spese di viaggio ecc. gli erano per metà pagate. Ella non sa nulla! Bon Dio e noi tanto lontani abbiamo queste amare notizie. Se non riguardano il di lei interesse lo possiamo concernere tutta via nella sostanza perchè il nostro male dovrebbe riflettersi anche su di lei. Veda per carità di sapere e di dire anche a noi qualche cosa su questo non lieve argomento...

Fratelli Battara

¹⁸⁾ Pregiatissimo signore

Zara 27. settembre 1845.

... Veda di trovar modo di rimettere un avvisetto tedesco al giornale per la lingua e letteratura slava che sorte a Lipsia per il prof. Jordan (l'indirizzo expedition der Slavischen Jahrbücher Leipzig) — si potrebbe dare quattro parole concretanti con l'appoggio del Balbi toccando l'interesse dell'opera di un paese illirico e de suoi originali e interessanti costumi nazionali ecc ecc che si danno con tanta fedeltà...

Fratelli Battara

¹⁹⁾ 1845. Domenica 21 settembre. Sul foglio di Vienna di quest'oggi ho trovato che S. M. l'Imperatore mi ha dato mediante il suo gran Cimbellano conte Dietrichstein in ricognizione delle mie zelanti elucubrazioni scientifiche la grande medaglia d'oro destinata per i dotti... Primo ad avvertirmi che l'avviso della medaglia era sul foglio fù Poiret che incontrai stamane. Ecco uno degli oppositori di Battara...

Note di viaggio

Pregiatissimo signore

Zara, 27. settembre 1845.

... Si continua ad affermare il buon esito della missione Poiret cui impresa sarà sostenuta da una società di cui fa parte un vescovo. Veda bene in questo ed altro e ci scriva ma presto che il difetto di sue lettere è per noi un vero supplizio...

Fratelli Battara

u slikarev bečki uspjeh.²⁰⁾ Možda je to jedan od razloga zbog kojeg tiskanje Poiretova albuma u njihovu izdanju nije ni dovršeno, a i njegov komentator Casotti bio je već 1844. god. mrtav.

Svakako Poiret je sudjelovao u Carrarinoj knjizi, na čijem je ilustriranju radilo nekoliko dalmatinskih diletanata i slikara, i to: Korner, Stökl, Petar Zečević i Josip Zmajčić, kako se to vidi iz spomenutog dopisivanja.²¹⁾ U jednoj svojoj bilješci u popisu tih sličica narodnih nošnja Carrara je zabilježio: Ragusa 5 (V. Poiret), Zara 6 (V. Poiret), po čemu se može zaključiti, da je slikar slikao nošnje iz okolice tih gradova, koje je kasnije, kao i ostale u Carrarinoj »Dalmaciji«, preradio i potpisao Roberto Focosi, slikar, čiji je portret poznatog liječnika i fizika Zadrana Šimuna Stratika naš skoro nepoznati bakrorezac Luigi Radoš izradio u bakrorezu, koji se čuva u Bogišićevoj cavtatskoj zbirci.²²⁾

Neuspjevši da se afirmira u Dalmaciji i u Beču, Poiret je kasnije postao, prema pisanju N. d. D-a, ilustrator laipciškog »Illustrierter Zeitung«, pariskog »Illustration« i milanskog »L'Universo illustrato«, koji su objavljivali njegove crteže.

U Radmanovoj zbirci u Omišu, gdje se čuva nekoliko uspomena i umjetnina iz prve polovice 19. stoljeća, naišao sam pred nekoliko godina crtež perom, koji odava slobodniji potez od poznatih Poiretovih radova, ali je ipak tu naknadno napisano olovkom: Poiret Spalato 1844. Prikazana je žena u neogotičkom interieuru prve polovice 19. stoljeća, koja skriva iza neogotičke sjedalice kraj kreveta mladog ljubavnika pred mršavim starcem, koji joj klanjajući se prilazi. Prizor je popraćen tekstom: »Prigmine e la renaisana... a la Fieschi!!!« U ostrim crtama likova i u jasnoći kompozicije izbija slikarev smisao za karikaturu i ilustraciju. Njegovi potezi su tu izrazitiji nego na ostalim crtežima i slikama.

---

²⁰⁾ Stimatissimo signore

Zara 11. ottobre 1845.

... Se saranno avverate le profezie su Poiret sarà bene...

Fratelli Battara

²¹⁾ C. Fisković, Izgled splitskog Narodnog trga u prošlosti, Peristil I, str. 80. Zagreb 1954. Crtači Korner iz Hercegnovoga i Stökl iz Šibenika su malo poznati. U pismu Carrari 28. lipnja 1845. Battara pišu o radovima Kornera: ... in questo momento ci arriva col vapore da parte Corner di Castelnovo le tre sole tavole sottoscritte. Senza conoscerne la fedeltà, il lavoro non sembra di cattivo effetto quantunque piuttosto ordinario...

Contenuto delle tavole:

1a Lagosta — Dona sola

2 Lombarda di Curzola idem

3 Sabioncello... Sposa e vedova.

U prepisci je sačuvan i popis šesnaest Stöcklovih crteža narodne nošnje, a među njima i crnogorska, 2. lipnja 1845.

²²⁾ Na listu je zapis: Roberto Focosi disegnò Luigi Rados incise. O Stratiku vidi najnovije M. Grmek, Hrvati i sveučilište u Padovi, Ljetopis JAZU 68, str. 365. Zagreb 1957.; V. Foretić, Dubrovački tiskar i knjižar F. Martecchini kao crtač, akvarelist i ljubitelj starina. Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 10, str. 244. Split 1956.

Pored ilustracija Poiret je izrađivao akvarelom i uljem manje portrete. Kod nasljednika dr. Antuna Arnerija u Korčuli čuva se mali obiteljski portret austrijskog činovnika u Zadru Korčulanina Vlaha Arnerija sa suprugom i sinom. Na zelenom divanu kraj stola i duge trake zvona za poslugu sjedi Arnerijeva supruga, crnokosa Mlečanka Pinelli u rumenoj svili i bijelim rukavicama, iskićena biserjem i draguljima. U naručju joj je sinčić Rafo, kasniji korčulanski načelnik, koji je pomagao ustanike bosansko-hercego-

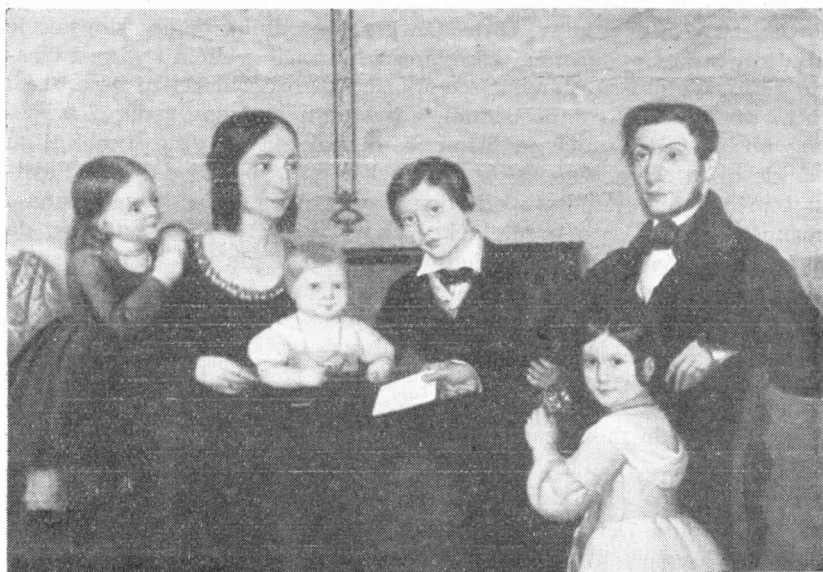

50. V. Poiret, *Portret obitelji Arneri u Korčuli*

vačkog ustanka sedamdesetih godina prošloga stoljeća. Uz njih navlači rukavice Vlahu u posebrnjenom uniformi austrijskog činovnika sa sabljom. Pri dnu je jedva vidljiv autorov potpis: V. Poiret f. 1838. Slika nosi sve oznake Poiretova kista, sladunjavi kolorit i krhke figure, ukočene kao lutke velikih glava u nespretnoj kompoziciji.

Dubrovčanin Antun Martecchini, sin poznatog knjižara Petra Frana, koji se i sam bavljao crtanjem, piše u svom životopisu, da mu je Poiret naslikao uljenim bojama portret čitave porodice, koji se još 1906. godine nalazio u njegovu salonu,²³⁾ a sada je kod

dr. Miloša Martecchinija, Petrova praunuka u Ljubljani. Antun od riječi do riječi veli: »Qui papa mi incominciò ad instruirmi nell'disegno, e dal bravo pittore Poiret fece ritrattare tutta la famiglia compresa l'ultima sorella Nina che in questa casa era nata, e ciò in un bellissimo quadro a olio a colori che ancora benissimo si conserva ed è qui da me appeso nella sala di ricevimento.« Poput Arnerijeve i Martecchinijeva obitelj je intimno okupljena u mirnoj zatvorenoj kompoziciji kraj stola na biederermayerskom divanu, nad kojim visi traka kućnog zvonca. Svi su odjeveni i opleteni po građanskoj modi prve polovice 19. stoljeća. Njihove su fizionomije izrazite, a osobito koščato lice agilnog dubrovačkog knjižara Petra Frana, koji još u stilu 18. stoljeća drži u ruci pismo.

51. V. Poiret, *Portret obitelji dubrovačkog tiskara Martecchini-ja*

Isti nedostaci, koji se vide u portretu obitelji Arneri, uočavaju se i u pet akvarelnih portreta članova obitelji Definis slikanih 1843. i 1844. godine, koji se čuvaju u biedermajerskom interieuru te liječničke obitelji u Sutivanu na Braču,²⁴⁾ od kojih su dva potpisana. Likovi podsjećaju na lutke u biedermajerskom odijelu prve polovice 19. stoljeća s tipičnim Poiretovim velikim glavama. Defi-

²³⁾ V. Foretić, o. c. str. 252.

²⁴⁾ A. Jutronic, Prilog proučavanju zdravstva na Braču. *Analí Hístoríjskog instituta JAZU II*, str. 280. Dubrovnik 1953.

nisi su bili poznati u krugovima dalmatinskih intelektualaca još od kraja 18. stoljeća. Dall'Ongaro je spjevao mladom Vicku nakon svršetka liječničkih studija pjesmu, koja je bila prevedena na hrvatski i objavljena 1841. godine u »Gazzetti di Zara«. Liječnik Definis je posjedovao u Zadru i nekoliko umjetničkih slika, koje je Poiret opisao upravo one godine kad je portretirao njihove vlasnike.²⁵⁾ Neke Poiretove slike i portreti nalaze se u Trstu i u Beču, a među njima je i portret muzičara Frana Suppèa.²⁶⁾

Ali slikar se nije zadovoljio samo slikanjem minijaturnih portreta i ilustracija, koje su ponekad naginjale karikaturi, već se mašio, poput svojih profesora, i crkvenih kompozicija.

U siječnju 1838. godine boravio je u Splitu. Tu su ga posjetili splitski plemić Jerolim Capogrosso i poznati arhitekt i konzervator Vicko Andrić i pregovarali s njim o narudžbi dviju kompozicija, Poslanstva i Mučenja sv. Duje. On im nije odmah odgovorio, već je uputio pismo Capogrosso, u kojemu je označio veličinu slike i izrazio želju, da mu ne nameću kompoziciju (io desiderei di essere del tutto libero nella composizione), ali da mu razjasne sadržaj svećevog poslanstva i mučenja pismeno, ili pak da ga upute na knjigu odakle bi to crpio. Kao dokaz da će slike biti dobre i da će ih naslikati prema obavezi, koju od njega zahtijeva čast njegova imena i harnost, izložiti će ih u mletačkoj akademiji, čiji je bio učenik, da se tako procijeni njihova vrijednost. Tražio je, da mu za njih isplate najmanje četiristotine i pedeset austrijskih fiorina. Naveo je, da bi nabavio i okvire najmanje za osamdeset fiorina, iako to nije njegov posao, ali je tražio da uvozninu i troškove prenosa u Split plate naručivaoci i da mu unaprijed plate stotinu fiorina, jer inače ne može trošiti za boravak izvan Zadra. Preporučio je, da mu odgovore tako, da može zadovoljan i s nadom skoroga povratka ostaniti u Split.²⁷⁾

---

²⁵⁾ Jerolim Definis je bio 1841. godine zadarski liječnik i kirurg. M. Škarica, Zadarski liječnici. Radovi Instituta JAZU u Zadru 2, str. 155. Zagreb 1955.

²⁶⁾ U. Thieme - F. Becker, Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler XXVII. Leipzig 1933.

²⁷⁾ Pregiatissimo Signore,

Sono pochi ch'Ella unitamente al Signor Andrich, mi onorarono in casa mia della loro presenza, e mi dissero di chiedere il prezzo che credeva conveniente per le due opere erano per commettermi, o che ci pensassi non potendo forse su due piedi dare la risposta, così fu, pensai. — I due quadri saranno della lunghezza di 6 piedi e 4 oncie, alti 5. Uno deve rappresentare la missione di S. Doimo quell'altro il suo martirio; soggetti di molta importanza. Io desidererei di essere del tutto libero nella composizione, ma desidererei pure avere chiaramente spiegati i due soggetti o in iscritto o coll'indicazione del libro dal quale potessi ricavare quei lumi che mi sono indispensabili.

I due quadri saranno esposti all'accademia di Venezia della quale sono figlio, e ciò io credo basterà per dare una prova se io li eseguirò con tutto l'impegno che l'onore della fama, e la riconoscenza sapranno ispirarmi. — Pensato che ebbi a tutto quello che mi può derivare da

Ne zna se da li je ta narudžba ostvarena, ali nam to pismo otkriva način Poiretova rada, dok nam njegova slika sv. Lucije u zadarskoj crkvi sv. Šimuna²⁸⁾ pokazuje njegovu nespretnost u tehnici uljenih boja i nemoć pri oblikovanju velikih likova. Mlada mučenica je prikazana u patetičnom nastupu kao provincijska glumica na sceni s antičkim ruševinama, koje su u ono neoklasicističko vrijeme bile u modi. Teška odjeća i naduven plašt prekrivaju strukturu njenog tijela, lice je banalno uljepšano, a boje su čitave kompozicije s odrazima olujnog neba mutne i prljave. Slika je nespretno restaurirana. Svjetlijim premazima obojeni su lice, odjeća i predmeti u uglu.

Vicko Poiret je također i pisao o slikarstvu. U ožujskom podlisku »Gazzette di Zara« 1844. godine prikazao je starinske slike u zadarskim i šibenskim crkvama i privatnim zbirkama.²⁹⁾ U tim člancima, posvećenim njegovu profesoru Odoriku Politiju, smiono je pripisao različitim autorima pojedina djela. Iako su njegove atribucije većinom pogrešne, kao i J. de Concine u njegovu »Voyage dans la Dalmatie maritime en MDCCCIV« jer proučavanje slikarskih djela nije u ono doba bilo razvijeno, ipak je taj članak prvi pokušaj, da se kod nas popišu umjetničke slike, pa može, revidiran, i danas poslužiti historičarima umjetnosti, ne toliko zbog atribucija,

---

questa esecuzione, e posto tutto in bilancia, viddi che 450 quattrocentocinquanta fiorini era il minimo prezzo ch'io potessi fare. In questo poi a quello che riguarda le cornici, abenchè non sia il mio fatto ma un semplice oggetto di commercio, io posso dirle con certezza che per lo meno costeranno quaranta fiorini l'una; peraltro io mi incarico volentieri e sono certo che per qualche piccola cosa di più o di meno nessuno ci baderà, pero il Dazio al loro ingresso a Spalato e le spese del trasporto restano a carico dei Signori committenti.

Io desidererei se fosse possibile che mi fossero anticipati fiorini cento non permettendomi le mie circostanze di stare fuori con tutte le spese occorrenti. Io la ringrazio molto della premura ch'Ella si prende e sono nell'aspettativa di una risposta che possa farmi partire contento da questa Città unitamente all'idea di ritornarvi in breve.

Di nuovo le protesto i miei ringraziamenti e mi dichiaro con tutta la stima di Lei

Umilissimo Servo
Vincenzo Poiret

Spalato 16. Gennaio 1838.

Na omotu:

Al Signor

Signor Conte Girolamo Capogrosso

a Spalato

²⁸⁾ L. Fondra, Istoria della insigne reliquia di San Simeone, str. 354. Zadar 1855; C. Bianchi, Zara Cristiana I, str. 344 Zadar 1877; G. Sabalich, Guida archeologica di Zara, str. 359. Zadar 1897. Svi ti pisci spominju, da je Poiretova sv. Lucija na oltaru uz glavna crkvena vrata, a oni su živili dok je slikar još bio živ, pa prema tome njihovo pisanje, jednako kao i stil slike, svjedoči da je to doista Poiretov rad. Međutim Petričić (o. c.) je zamijenio tu sliku sa onom sv. Lucije u koru i opisuje je kao Poiretov rad. Sliku je restaurirala Antonietta Bogdanović-Cettineo. A Dušan, La Dalmazia nell'arte italiana II, str. 453. Milano 1922.

²⁹⁾ Gazzetta di Zara No 20, 21. Zara 1848.

koliko zbog nabiranja i ubiciranja. Tu je on ujedno upozorio na trošnost i zapuštenost tih »prljavih i prašnih, zaboravu prepuštenih privjesaka«. Možda je i ovaj članak, koji se kasnije dugo citirao,³⁰⁾ napisao, da potakne njihov popravak, jer je na tome i sam radio. Fabjanić piše 1845. godine,³¹⁾ da je on očistio sliku Battiste Zelottija, koja prikazuje Stvoritelja sa sv. Petrom, Jerolimom i Antunom Opatom u crkvi sela Brusja na Hvaru.³²⁾ Poiret, dakle, spada među prve naše restauratore, ali je korisno, da se nije posvetio tom de-

52. V. Poiret, Portret Definisa u Sutivanu na Braču

³⁰⁾ G. Sabalich, *Dipinti delle chiese di Zara*. Dispensa IV, str. 31. itd. Zadar 1906.; D. Fabianich, *Memorie storico-letterarie sopra alcuni conventi della Dalmazia*, str. 16. Venezia 1845.; *Odgovor Ivana* (pogrešno mjesto Frana!) Carrare, *Arkiv za povescnicu jugoslavensku II*, str. 232. Zagreb 1852. Carrara je već onda upozorio da ima nekih nedostataka u Poiretovom pisanju o slikama u Splitu; A. Dudan, o. c. str. 392.

³¹⁾ D. Fabianich. o. c. str. 44.

³²⁾ *Popis spomenika otoka Hvara*, str. 97. Split 1958.

likatnom poslu, jer bi bio oštetiо mnoge stare umjetnine. A. Fenzi se osvrnuo na Poiretov članak, popunio ga, iznio neke njegove propuste i upozorio na poteškoće, na koje se još i danas pri iznalaženju autora nailazi. Poiret mu je na to odgovorio i među njima se razvila jalova, nestručno vođena polemika, u kojoj je izricanje sudova naivno kao i Poiretovo tapkanje oko slikarstva.³³⁾

Svakako, kao što nije dovršio svoj album, tako nije završio ni svoj prikaz o slikama u Dalmaciji. Čini se, doista, da mu prilike ne bijahu sklone, ali ni on nije bio takva umjetnička ličnost da ih je mogao svladati. Komentator Tommaseovog dopisivanja sa Salghettijem N. d. D. točno piše, da Poiret nije uspijevaо u svom životu,³⁴⁾ iako se ne može reći da ga suvremenici nisu cijenili, jer Fabjanić ga zove »un valente nostro artista«, Antun Martecchini »bravo pittore«, a L. F. »valente pittore . . . degno allievo dell'immortale scuola di Venezia«.

U onom političkom vrenju nije ni on mogao ostati postrance. Benvenuti u svojoj propagandističkoj knjizi navodi, da se burne 1848. godine Poiret pokazao izraziti neprijatelj austrijske vlade i da je pripadao revolucionarnoj stranci, ali ga ne navodi među talijanašima.³⁵⁾ Svakako, on je 1860. godine bio sumnjiv austrijskim vlastima, pa je u studenome komandi mornarice u Trstu bilo sumnjivo i njegovo putovanje po Dalmaciji s namjerom da slika krajolike po narudžbi nekog milanskog poduzeća, kako se doznalo iz jedne njegove izjave. Pomišljala je čak, da on, možda, na račun neke vladi neprijateljske stranke poduzima taj put u protudržavne ciljeve. Obavijestila je stoga povjerljivo dubrovačko Okružno poglavarstvo, da pazi na njegovo kretanje, a ovo je, dok je slikar već putovao po Dalmaciji, tražilo od svojih općina, da dojave zapažanja o njegovu putu.³⁶⁾

³³⁾ Gazzetta di Zara 7. i 31. V, 5. i 9. VII. 1844.; no. 37, 44, 54, 55.

³⁴⁾ Archivio storico per la Dalmazia I, fasc. 4. Rim 1926.

³⁵⁾ A. Benvenuti, Storia di Zara, str. 106. Milano 1952.

³⁶⁾ No 525/P

Copia

All'Imperiale Regio Signor Prettore di

Sabioncello

Giunta una confidenziale partecipazione fatta all' I. R. Comanda Superiore della Marina, certo Poirret, pittore di professione, per nascita francese e domiciliato a Trieste, sarebbe alcuni giorni fa dopo una breve dimora, ritornato da Milano a Trieste, e si sarebbe espresso esser intezionato di recarsi in breve in Dalmazia per disegnare delle vedute di questa Provincia per incarico d'una società Milanese e pensare di estender il suo viaggio fino a Cattaro. Dalle precedenze del suddetto individuo, sembrò al prelodato I. R. Comando Superiore della Marina non infondato il sospetto, ch'egli al soldo di un partito ostile al Governo intraprenda tale viaggio per scopi pericolosi allo Stato.

Essendo già venuto in Dalmazia ed anzi ritornato da Cattaro verso la Provincia il suddetto Poirret, trovo bene cio non di meno in seguito al riv. Presidenziale Dto 1: corr. No 1440/p. di prevenir La di ciò, invitando La di assoggettare il detto individuo a più rigorosa sorveglianza

Iz toga se vidi, da je Poiret, ne uspjevši da se afirmira u Zadru i u Beču, već 1860. godine bio otišao u Trst i u Milan, ne napuštajući misao izdavanja dalmatinskog albuma. Prema pisanju N. d. D. neko vrijeme je poslije 1866. godine uređivao u Veroni demokratski list »L'Adige«. Umro je u Torinu u svojoj 55 godini, u ožujku

53. V. Poiret, Portret Definisa u Sutivanu

---

ov'egli fosse per comparere nel suo Distretto, facendomi raporto sul'esito delle di Lei osservazioni.

Ragusa 10. Novembre 1860.
firmato Rescetar

No 140/pres.

Si comunica in copia al signor podestà di Sabioncello per l'effetto entro contemplato e per rapporto entro giorni otto.

Sabioncello 19. novembre 1860.

Guglielmi.

Pns. 21. novembre 1860.

595

Rapporto!

Inesivamente il rispetatto suo decreto 19 corrente No 140/pres: si ha l'onore di far Le conoscere di avere estese le più scrupolose pratiche

1868. godine. Nekoliko podataka kojim sam htio djelomično upotpuniti njegov život i rad, nisu samo značajni za njegovu pojavu. Ilustriraju ujedno jalove prilike u okupiranoj Dalmaciji tokom prve polovice 19. stoljeća, u kojima nije mogla da se razvije ni umjetnička, ni kulturna djelatnost pod pritiskom slabih privrednih i skućenih političkih prilika. Poiretovi suvremenici, nekoliko manjih dalmatinskih slikara, koji su također slikali minijaturne portrete i vedute, nisu kao ni on uspjeli da se umjetnički izraze. U nekim njihovim radovima, barem u minijaturama domaćih slikara Korčulanina Zmajića, u uljenim krajolicima Bratanića i crtežima Zečevića, ima ipak više istančanosti negoli u Poiretovim radovima, iako oni nisu završili umjetničku akademiju, niti bili profesionalci. Svi radovi tih neoklasicističkih slikara, koji su tankim nitima spajali naše slikarstvo 18.-og sa slikarstvom 19. stoljeća su odveć sitni. Oni nisu našli u ovoj pokrajini, gdje je i slikarstvo tokom stoljeća uvijek bilo minijaturno, bez volumena i jačeg poteza, nikakve veze s tradicijom, a ni prilike im ne bijahu sklone. Poiret se cjenjkao s naručivaocima i bio pod paskom policije, pa se sve svelo na mali portret i sitni crtež u bilježnici. U tim anegdoticnim sličicama može tu i tamo da se pojavi profinjenost slučajne kolorističke usklađenosti ili ljepota crteža, ali manira ne dopušta da se osamostale. Istu krhost pokazuju kao i ondašnji nacrti šibenskog arhitekta Bionija, prigodnice njihovih suvremenika spjevane u počast čas francuskih čas austrijskih državnih i crkvenih funkcionera. Naivne su kao prospekti konzervatora Vicka Andrića i romantično pisanje diletanata u »Zori Dalmatinskoj«. Pa i njihovo minijaturno slikanje dalmatinskih seljaka, koje je nastalo neposredno poslije prijevoda narodnih basni i pjesama Đure Ferića i Marka Bruerovića, samo je kićenje lutaka i romantično traženje egzotičnosti u jednoj zaostaloj provinciji, gdje je imperijalističko geslo »divide et impera« sasjeklo i svako umjetničko stvaranje.

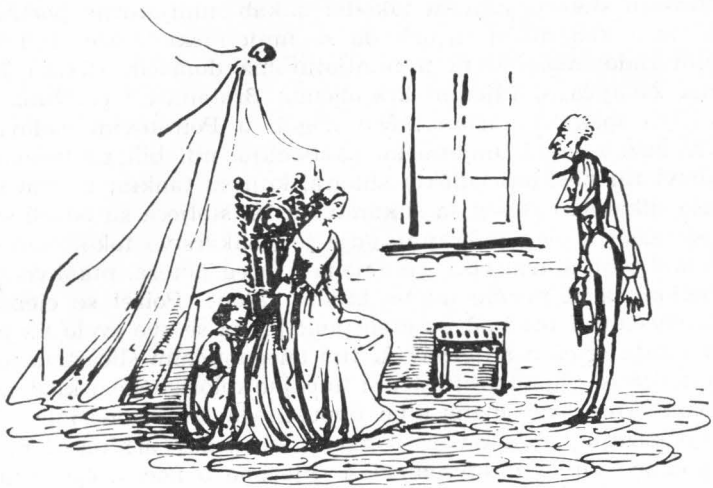
onde non isfugga d'occhio il nominato Poirret pittore di professione, per nascita francese e domiciliato a Trieste, sospetto di partito ostile al Governo, nel caso fosser per penetrare in queste parti.

Le osservazioni che verrebbero in questo in contro fatte sarebbero prontamente rassegnate come di dovere.

Sabioncello 26. novembre 1860.

Exp Despot

³⁷⁾ O. c., U. Thime. — F. Becker, o. c.

Pigrini a la masjana .... | .... a la Friskii !!! —

54. V. Poiret, Ilustracija